

1917773

پرستاری و بهداشت محیط

بر اساس سرفصل مصوب دروس شورای عالی برنامه‌ریزی

واحد درسی دانشجویان کارشناسی پرستاری

www.ketab.ir

www.ketab.ir

ناشر برتر دانشگاهی سال ۱۳۹۱
 ناشر برگزیده کشور سال ۱۳۹۲
 ناشر ساینده تقدیر ۱۳۹۳
 ناشر برگزیده حوزه جوانان سال ۱۳۹۳
 ناشر برگزیده حوزه سلامت سال ۱۳۹۳
 ناشر برگزیده کتاب سال دانشجویی ۱۳۹۴

فروش اینترنتی: www.jph.ir

دفتر مرکزی نشر جامعه نگر

تهران: خ انقلاب - مقابل درب اصلی دانشگاه تهران
 خ فخر رازی - خ نظری - شماره ۹۶
 تلفن: ۶۶۴۹۴۱۸۷ - ۶۶۴۹۳۷۱۶

کتابفروشی های پزشکی سراسر کشور

اهواز: رشد - شرق • اردبیل: خیام • ارومیه: کتاب پزشکی
 اصفهان: یارسا - کیا • ایلام: رشد • بابل: علیراده
 بجنورد: ارسطو • بروجرد: ولایت • بوشهر: کتابفروشی
 ع. بی • تالش: جامعه نگر • تبریز: سپرنگ • تنکابن:
 چرخ • بهرم: کلبه کتاب • خرم آباد: نشر قلم • رشت:
 سگه راد پل ماشین - ارجمند • مژه • ساری: دانشجو -
 امیرکبیر • همدان: نسیم • اشنراق • ۲ • سهندج • دانشمند
 شیراز: جمالی • مرکز کتاب • دانشگاه علوم پزشکی شیراز • قم:
 فانوس اند • قدسین • حکیم • کرمان: پایپروس
 کرمانشاه: دانشمند • کرج: جلائی • گناباد: کتابستان
 لاهیجان: مرکز کتاب دانشگاهی • مشهد: مجد دانش -
 نمایشگاه علوم پزشکی چهارم • مشهد: روزاندیش
 - دانشجو • یزد: خاجانخانی

سرشناسه	: منصورى، على، ۱۳۶۹-
عنوان و نام پدیدآور	: پرستارى و بهداشت محیط / تالیف على منصورى؛ با همکارى حسین شهزادى، عزیز شهرکى واحد. تهران: جامعه نگر، ۱۳۹۶.
مشخصات نشر	: ده، ۱۷۰، ص: جدول.
مشخصات ظاهرى	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۱-۶۱۶-۵:
شابک	: فیا
وضعیت فهرست نویسى	: کتابنامه.
یادداشت	: نمایه.
یادداشت	: پرستارى بهداشت جامعه - راهنمای (آموزشى) (على)
موضوع	: Community health nursing - - Study and teaching (Higher
موضوع	: شهزادى، حسین، ۱۳۵۶-
شناسه افزوده	: شهرکى واحد، عزیز، ۱۳۴۲-
شناسه افزوده	: ۱۳۶۳ / ۸ / م / K198
رده بندى کنگره	: ۶۱۰/۷۳۳۳۰۱
رده بندى دیوبى	: ۶۱۰/۷۳۳۳۰۱
شماره کتاب شناسى ملی	: ۶۱۰/۷۳۳۳۰۱

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان می باشد. هر بخشی از کتاب به هیچ شکلی اعم از فتوکپی یا بازنویسی مطالب در هر گونه رسانه ای من جمله کتاب، لوح فشرده و مجلات، بدون اجازه کتبی ناشر استفاده نیست و موجب پیگرد قانونی می شود.

پرستاری و بهداشت محیط

تألیف علی منصورى

با همکاری حسین شهزادى و عزیز شهرکى واحد

ناشر جامعه نگر

نوبت و سال چاپ اول / ۱۳۹۶؛ شمارگان ۵۰۰ نسخه

صفحه آرایى آرساكو؛ طراحی جلد سمیه معصومى خواه

بها ۱۲۹۰۰ تومان

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۱۰۱-۶۱۶-۵

بهداشت خاک.....	۱۸
آلودگی خاک.....	۱۸
منابع آلوده‌کننده‌ی خاک.....	۱۸
پیشگیری از آلودگی خاک.....	۲۱

فصل ۴ ■ آلودگی صوتی، نوری و

برتوها.....	۲۳
آلودگی صوتی.....	۲۳
تعریف سروصدا یا آلودگی صوتی.....	۲۳
ویژگی سروصدا.....	۲۴
اثرات سروصدا بر روی انسان.....	۲۴
برنامه‌های حفاظت از شنوایی.....	۲۶
کنترل سروصدا.....	۲۷
آلودگی صوتی و منازل مسکونی.....	۲۷
بهداشت نور و روشنایی.....	۲۷
منابع تولیدکننده‌ی نور.....	۲۷
ویژگی‌های نور مناسب.....	۲۸
اثرات بیولوژیک نور و روشنایی.....	۲۹
عوارض ناشی از کمبود نور.....	۲۹
بهداشت پرتوها.....	۲۹
پرتو.....	۲۹
منابع پرتو.....	۳۰
برنامه‌های بهداشت پرتوها.....	۳۱
حفاظت در برابر پرتوها.....	۳۲

فصل ۵ ■ آسیب‌های شیمیایی

اصول کلی شناسایی عوامل شیمیایی زیان‌آور.....	۳۶
الف- کنترل‌های فنی و مهندسی.....	۳۷
ب- کنترل‌های اعمال کاری.....	۳۷
ج- کنترل اجرایی.....	۳۸
د- وسایل حفاظت فردی.....	۳۸

فصل ۱ ■ مفاهیم بهداشت محیط

محیط.....	۱
بهداشت محیط.....	۱
تاریخچه‌ی بهداشت محیط.....	۲
اهداف بهداشت محیط.....	۲
۱- محیط زیستی.....	۲
۲- محیط اجتماعی.....	۳
۳- محیط فیزیکی.....	۳
خدمات بهداشت محیط.....	۳
نقش پرستاران در بهداشت محیط.....	۳

فصل ۲ ■ اکوسیستم و بحران محیط

زیست.....	۵
اکوسیستم.....	۶
مکانیسم روند تولید در اکوسیستم.....	۶
مکانیسم روند مصرف در اکوسیستم.....	۶
اکوسیستم و بهداشت محیط.....	۷
آلاینده‌ها.....	۸
بحران محیط زیست.....	۸
پرستاری و بهداشت محیط.....	۹

فصل ۳ ■ آلودگی هوا و خاک

بهداشت هوا.....	۱۱
آلودگی هوا.....	۱۱
طبقه‌بندی آلودگی هوا.....	۱۱
منابع آلودگی هوا.....	۱۲
انواع آلاینده‌ها.....	۱۳
اثرات هوای آلوده.....	۱۶
پیشگیری از آلودگی هوا و مقابله با آن.....	۱۶
استانداردهای کیفیت هوا.....	۱۷
اقدامات پرستاری در کنترل آلودگی هوا.....	۱۸

۵۳	تصفیه‌ی آب در جوامع کوچک
۵۴	مراحل تصفیه‌ی آب
۵۵	بهداشت فاضلاب
۵۵	فاضلاب
۵۵	انواع فاضلاب
۵۵	روش‌های دفع فاضلاب
۵۶	خواص فاضلاب‌ها
۵۷	تصفیه‌ی فاضلاب
۵۷	روش‌های تصفیه‌ی طبیعی فاضلاب
۵۷	مراحل تصفیه‌ی فاضلاب
	نقش پرستار بهداشت جامعه در دفع بهداشتی
۵۸	فاضلاب

فصل ۷ ■ بهداشت اماکن عمومی و مسکن

۵۹	مسکن
۵۹	بهداشت مسکن
۶۲	امکانات یک اتاق بهداشتی در روستا
۶۲	بهداشت اماکن عمومی
۶۳	۱- بهداشت اماکن عرضه‌کننده‌ی مواد غذایی
۶۴	۲- بهداشت مسافرخانه‌ها و هتل‌ها
۶۶	۳- بهداشت زیارتگاه‌ها و مساجد
۶۷	۴- بهداشت اردوگاه‌ها
۶۹	۵- بهداشت استخرهای شنا
۶۹	۶- بهداشت آب دریا و شناگاه‌های عمومی
۶۹	۷- بهداشت مهدکودک‌ها
۷۰	۸- بهداشت بانوان
۷۰	۹- بهداشت آب آشامیدنی

فصل ۸ ■ سلامت مواد غذایی

۷۱	فساد و آلودگی مواد غذایی
۷۲	عوامل آلودگی و فساد مواد غذایی
۷۳	آلودگی‌های اولیه و ثانویه
۷۳	چگونگی آلودگی مواد غذایی در طبیعت
۷۵	اصول کلی در پیشگیری از آلودگی‌های ثانویه
۷۶	اصول کلی نگهداری مواد غذایی
۷۷	بیماری‌های ناشی از غذا

۳۸	راه ورود مواد شیمیایی به بدن
۳۸	۱- راه استنشاقی
۴۱	۲- راه پوستی
۴۲	۳- راه گوارشی
۴۲	تقسیم‌بندی عوامل شیمیایی زبان‌آور
۴۲	الف) بر مبنای حالت فیزیکی
۴۳	ب) بر پایه‌ی ترکیب شیمیایی
۴۳	ج) تقسیم‌بندی مواد بر مبنای محل اثر
	د) تقسیم‌بندی مواد بر مبنای اثرات
۴۴	فیزیولوژیکی
	ه) طبقه‌بندی مواد شیمیایی بر اساس خطرات
۴۵	فیزیکی
۴۵	و) طبقه‌بندی بر اساس خطرات بهداشتی
۴۶	ز) طبقه‌بندی بر اساس خطرات زیست‌محیطی
۴۶	تعریف سم
۴۶	تعریف مسمومیت
۴۶	طبقه‌بندی سموم
۴۷	سرنوشت سم در بدن
۷	استانداردهای مواد سمی
	اقدامات پرستاران بهداشت محیط در زمینه‌ی مواد شیمیایی
۴۸	پیشگیری سطح اول
۴۸	پیشگیری سطح دوم
۴۸	پیشگیری سطح سوم

فصل ۹ ■ بهداشت آب و فاضلاب

۴۹	مقدمه
۴۹	بهداشت آب
۵۰	خواص (معیارهای کیفیت) آب‌های آشامیدنی
۵۱	آب آلوده
۵۱	منابع اصلی آلوده‌کننده‌ی آب
۵۱	خطرات آلودگی آب (خطرات بیولوژیکی)
	اختلالات ناشی از ناخالصی آب (خطرات شیمیایی)
۵۲	شرایط چاه آب بهداشتی
۵۳	تصفیه‌ی آب
۵۳	تاریخچه‌ی تصفیه‌ی آب

۱۰۰	تصفیه‌ی فاضلاب
	استفاده‌ی مجدد از فاضلاب و یا لجن حاصل از
۱۰۰	تصفیه‌ی فاضلاب

فصل ۱۰ ■ عفونت‌های بیمارستانی و

۱۰۳	راه‌های کنترل آن‌ها
۱۰۳	تعاریف
۱۰۶	اهمیت عفونت بیمارستانی
۱۰۶	راه‌های انتقال میکروارگانیسم‌ها در بیمارستان
	پاتوژن‌های منتقله در بیمارستان بر اساس راه
۱۰۶	انتقال
	عوامل مستعدکننده‌ی بیماربان به عفونت‌های
۱۰۷	بیمارستانی
	میکروارگانیسم‌های مسبب عفونت‌های
۱۰۷	بیمارستانی
۱۰۷	روش‌های کنترل عفونت بیمارستانی
۱۰۷	وظایف کمیته‌ی کنترل عفونت
۱۰۸	نظام مراقبت عفونت بیمارستانی
	اقدامات لازم در مواجهه‌های شغلی برای
۱۱۵	عفونت‌های HIV، HBV و HCV
۱۱۶	تزریقات ایمن

فصل ۱۱ ■ بهداشت حرفه‌ای

۱۲۱	بهداشت حرفه‌ای
۱۲۱	تخصص‌های علمی و مهندسی بهداشت حرفه‌ای
۱۲۲	نقش و مدت بستاری بهداشت حرفه‌ای
۱۲۲	ویژگی‌های نیروی کار
۱۲۲	ویژگی‌های کار
۱۲۲	محیط کار
۱۲۳	خطرات فیزیکی
۱۲۳	خطرات شیمیایی
۱۲۴	خطرات بیولوژیکی
۱۲۴	خطرات مکانیکی
۱۲۴	خطرات روانی - اجتماعی

فصل ۱۲ ■ ناقلین فیزیکی و کنترل آن

۱۳۱	روش‌های انتقال بیماری از طریق بندپایان
-----	--

۷۸	مواد سمی طبیعی
	باکتری‌ها و ویروس‌های مهم در بهداشت مواد
۷۹	غذایی
	چند تذکر مهم برای پیشگیری از مسمومیت‌های
۸۰	غذایی
۸۱	کنترل بهداشتی مواد غذایی
۸۱	بهداشت گوشت
۸۲	بهداشت شیر
۸۳	بهداشت مرغ
۸۴	بهداشت ماهی
۸۴	بهداشت تخم‌مرغ
۸۵	بهداشت مواد غذایی کنسرو شده
۸۵	بهداشت نان
۸۵	بهداشت میوه - سبزیجات

فصل ۹ ■ بهداشت تراکز بهداشتی و

۸۷	درمانی
۸۸	تعاریف
	دستورالعمل تفکیک، جمع‌آوری و دفع پس‌مانده‌ی
۹۰	بهداشتی - درمانی
۸۹	تعریف و طبقه‌بندی
۹۰	تفکیک
۹۱	جمع‌آوری
۹۱	حمل پس‌مانده‌ها
۹۱	نگهداری موقت
۹۲	دفع زباله‌های بهداشتی - درمانی
	قوانین و دستورالعمل‌های مدیریت پس‌مانده‌های
۹۲	پزشکی و بیمارستانی
۹۳	پس‌مانده‌های ویژه (پزشکی)
۹۵	فاضلاب بیمارستانی
	ویژگی‌ها و خطرات ناشی از فاضلاب‌های
۹۵	بیمارستانی
۹۶	مدیریت فاضلاب
	روش‌های جمع‌آوری و بی‌خطر سازی گروه‌های
۹۶	مختلف زائادات بیمارستانی
	اتصال به شبکه‌ی جمع‌آوری و تصفیه‌خانه‌ی
۹۹	فاضلاب شهری

۱۴۰.....	طوفان‌ها.....	۱۳۲.....	روش‌های مبارزه با بندپایان.....
۱۴۰.....	سیل و امواج مد.....	۱۳۲.....	روش‌های مبارزه با مگس‌ها.....
۱۴۱.....	زمین‌لرزه.....	۱۳۴.....	روش‌های مبارزه با سوسک.....
۱۴۱.....	آتش‌فشان.....	۱۳۴.....	روش‌های مبارزه با پشه.....
۱۴۱.....	آتش‌سوزی.....	۱۳۴.....	روش‌های مبارزه با شپش.....
۱۴۳.....	انفجار.....	۱۳۵.....	روش مبارزه با کک.....
۱۴۲.....	اقدامات قبل از وقوع بلا.....	۱۳۵.....	روش‌های مبارزه با کنه و هیره.....
۱۴۴.....	اقدامات هنگام وقوع بلا.....	۱۳۵.....	روش‌های کنترل و مبارزه با جوندگان.....
۱۴۴.....	اقدامات پس از وقوع بلا.....	۱۳۷.....	نقش پرستار در مبارزه با حشرات و جوندگان.....
۱۴۷.....	کاهش بلایا.....		
۱۵۲.....	سطوح پیشگیری در مدیریت بلا.....		
۱۵۳.....	فهرست منابع.....		

فصل ۱۳ ■ ۱۰. پایایی لجبعی و اقدامات در

شرایط اضطرار..... ۱۳۹

انواع بلاها..... ۱۴۰

به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست

تعریف سازمان جهانی بهداشت از سلامتی، تعریفی ایده‌آل و عملاً دست‌نیافتنی است، زیرا نمی‌توان فردی را پیدا نمود که در همه‌ی ابعاد جسمی، روانی، اجتماعی، اقتصادی و معنوی کاملاً سالم باشد. به‌علاوه نمی‌توان مرزی بین سلامتی و بیماری قائل شد، لیکن همه‌ی تلاش‌ها در این زمینه در جهت دستیابی است که ما را به تعریف ایده‌آل‌گرایانه‌ی سازمان جهانی بهداشت برساند. یکی از روش‌های دست‌یافتن به این مهم، عملکرد صحیح و مناسب پرستاران می‌باشد.

به‌طور کلی، بسیاری از خدمات پرستاران تنها در بیمارستان نبوده، بلکه آنان می‌توانند وارد اجتماع شده و در کلیک‌ها، مدارس، مراکز بهداشتی، کارخانه‌ها، خانه‌ی سالمندان، مراکز مشاوره و بسیاری حیطه‌های دیگر در امر مراقبت مشغول به کار گردند. کمبود نقش پرستار در محیط‌هایی که مردم در آن زندگی و کار می‌کنند، کاملاً مشهود است. پرستاری سلامت جامعه یکی از رشته‌هایی است که می‌تواند در ارتقاء سطح سلامت جامعه نقش اساسی داشته باشد، ولی متأسفانه تاکنون جایگاه این حرفه در سیستم بهداشت و درمان مشخص نشده است.

با توجه به تغییر سرفصل دروس مهمان پرستاری بهداشت جامعه، اساتید محترم، جهت تدریس و ارائه‌ی دروس پرستاری سلامت جامعه با نبود کتاب جامع و کامل مواجه بوده‌اند. طرح کلی و محتوای این کتاب بر اساس سرفصل مصوب دروس شده است. عالی برنامه‌ریزی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جهت تدریس واحد درسی پرستاری، بهداشت محیط تنظیم شده است. این کتاب مشتمل بر ۱۳ فصل و حاوی مطالب متنوع درباره‌ی بهداشت و مشکلات بهداشتی آن و نقش پرستاران در برخورد با این مشکلات می‌باشد.

خداوند را شاکریم، او را برای این فرصت گران‌مایه سپاس می‌گوییم و از شما درخواست داریم عنایت خویش را به کوشش ما مبذول دارد. مسلماً کتاب حاضر خالی از نقص و اشکال نیست، بنابراین به نظرات سازنده، نقد علمی و دقت نظر شما به‌عنوان همراهان خود در جهت کامل‌تر و پرفایده‌تر شدن این اثر نیازمندیم.

به امید توفیق الهی....

علی منصوری

تابستان ۱۳۹۶